

ÚTON AZ EURÓPAI IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS FELÉ

Robert Badinter előadása a Közép-Európai Egyetemen

KRANCZICKI ANNA - SURÁNYI CSABA

Kivonat

Az előadás fő témaköre a közös európai igazságszolgáltatás létrejötte. A demokratikus európai közösség jogi alapjai az ókori görög és római időkre nyúlnak vissza. Ahhoz, hogy napjainkban is hatékonyan együtt tudjanak működni, az összes európai tagország kölcsönösen el kell, hogy ismerje egymást és bízson a másikban, ha a igazságügyi rendszerről vagy a másik fél hozzáértéséről van szó.

Évszázadok alatt bebizonyosodott, hogy csakis a közös megegyezésen alapuló, békés kommunikáció vezet megoldáshoz, amelyek segítségével az európai állampolgárokat fenyegető veszélyeket ki lehet védeni.

A 20. század folyamán, főleg a II. világháborút követően számos törekvést láthatunk arra, hogy létrejöjjenek olyan intézmények, amelyek garantálhatják az emberek alapvető jogainak tiszteletét Európában.

A 21. században a tagországoknak el kell kezdeniük egymáshoz közeledni, hogy kialakítsanak egy közös álláspontot, miszerint az eddig csak elméletben létező intézményeket létrehozzák, mivel a történelem folyamán még soha nem volt példa egy olyan unióra, amely jogi és igazságügyi intézményeit összehangolja.

Kulcsszavak: Európai Unió, európai igazságszolgáltatás, egységes igazságügyi rendszer, nemzetközi együttműködés, emberi jogok, demokratikus értékek.

*

2011. November 10-én *Robert Badinter** a budapesti Közép-európai Egyetemen (CEU) tartotta meg *Útban az európai igazságszolgáltatás felé* címmel a 7., éves Marek Nowicki emlékestet John Shattuck, a CEU elnöke és rektora bevezető köszöntőbeszéde után.

Robert Badinter felvázolta az európai törvénykezési rendszer történelmét az ókori görög és római kortól egészen napjainkig, az Európai Unióig.

Bevezetését pár személyes élménnyel gazdagította, mikor az 1940-es évekbeli, a német megszállás alatti időkről beszélt. Szerinte a mai fiatal európai generációnak tisztában kell lennie fiatalságának értékével és tisztelnie azt, hogy békés időszakot élünk. Ezen megállapítását az élet során minket fenyegető veszélyek felsorolásával magyarázza. Minderre a veszélyre, szerinte csak is az Európai Unió nyújthat megoldást, amelynek Badinter elkötelezett híve. Az Unió a törvénykezési rendszerével véd minket, bár ez a napjainkban is vita tárgyát képezi.

Az európai történelem során nincs még egy olyan szövetség, mint az Európai Unió (EU). Ez a kontinensen élő emberek közös megállapodásán alapul, és nem egy erővel, hódítások során megnövelt birodalom. Maguk az európaiak akarták ezt a rendszert és ennek értelmében a tagoknak együttműködésre és egymás kölcsönös elismerésére van szükség, mindezt törvények által szabályozva.

Az Unió egyik legfőbb célja, hogy kialakítson egy egységes igazságügyi rendszert, amely három fő pilléren nyugszik:

- az első az ókori görög filozófia
- a második a zsidó kultúrát is magában foglaló kereszténység
- a harmadik a római jog;

és negyediként megemlíthetjük ehhez kapcsolva a 18. századi francia felvilágosodást.

* *Robert Badinter* (professor emeritus, *Université Paris-I Panthéon-Sorbonne*) 1981-86 között Franciaország igazságügyminisztere, 1986-95 a francia Alkotmánytanács elnöke. 1995-2011 Hauts-de-Seine szenátora.

A Jugoszlávia Békekonferencia melletti Választott Bíróság elnöke (1992 - 1995). 1995 májusa óta elnöke az EBESZ Békéltető és Választottbíróságának, 2001-ben és 2007-ben újraválasztották. 2006-ban az *American Academy of Arts and Sciences* külföldi tiszteletbeli tagjává választották. A *World Justice Project* tiszteletbeli társelnöke.

Az első állam, amely egységes igazságügyi rendszerrel bírt, a Német-Római Császárság volt, gyenge intézményei ellenére is.

Badinter szerint a legfontosabb az első pillér, mivel az EU igazságügyi rendszere az ókori kommunizmuson alapul. Azokban az időkben az oktatás, az adminisztráció és a törvényhozás nyelve a latin volt. Európa szerte az oktatók latinul tartották egyetemi előadásukat és így nem merült fel kommunikációs probléma. Napjainkban ez a közös nyelv az angol, amelyet az EU minden intézményében használnak.

Az EU egyezményeken és egységes igazságügyi rendszeren alapul, amely független államok együttműködése.

Az EU-nak 2 fő igazságszolgáltatási alappillére van:

1. az első a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága, bár ez nem az EU része,
2. a második a luxemburgi székhelyű Európai Bíróság (European Court of Justice).

A fent említett első alappillérek köszönhetően az európai nemzetközi igazságszolgáltatás létrejött, és az emberi jogok területén is nagy változást hozott. De mindezek ellenére, mi, Európaiak, még mindig nem rendelkezünk közös európai igazságszolgáltatással, csak közös intézményeink vannak. Ez két tényezőre vezethető vissza, külső és belső konfliktusokra.

Az első ok a tagországok közötti állandó feszültség, amely abból ered, hogy ez idáig mindig csak a kard, a politikai erő döntött a jogi kérdésekben. Az igazságszolgáltatás a függetlenség kifejezése, a bírák konzervatívak és emiatt igen eltérő az egyes országok igazságügyi rendszere.

Itt meg kell említenünk az európaiakat fenyegető veszélyeket: terrorizmus, szervezett bűnözés- a maffia, nemzetközi ember- és drogcsempészet, nemzetközi korrupció. Az egyes államok igazságügyi rendszere éppen az előbb felsoroltakat erősíti és védi saját törvényei és bíróságai által, szemben a nemzetközi joggal.

A második akadály az európai igazságszolgáltatás létrejötte előtt a nemzeten belüli konfliktusok kiéleződése. Badinter példáit a családi és szakmai életből hozza, szerinte a nemzetközi házasságok is épp ilyen veszélyforrást jelentenek, ha nem vagyunk tisztában jogainkkal, ha válásra vagy gyermekelhelyezésre kerül sor. Ezek elkerülése végett szükséges ismernünk a megfelelő eljárásokat.

Az EU mozgatórugója a közös piac, amely több kisebb gazdasági egységből áll, így emiatt is célszerű lenne közös európai törvénykezési rendszert kidolgozni.

A terrorizmus 2001. szeptember 11-e óta jelent valós veszélyt Európára. Az 1970-es években a francia köztársasági miniszter, *Valéry Giscard d'Estaing* javaslatot tett egy közös, kölcsönös európai együttműködés létrehozására, de ez nem valósult meg.

Ezelőtt, már 1952-ben Luxemburgban javaslatot tettek az *Európai Büntetőbíróság* létrehozására, amelynek célja az volt, hogy azokat a bűnözőket is elítéljék, akiket saját országukban nem. Abban az időben ez a javaslat túl modernnek bizonyult és elutasították.

1996-tól minden ország saját Igazságügyi Minisztériuma tagjai közül kiválasztott bírákat és másik ország bíróságaira delegálta, így segítvén elő az együttműködést.

1997-ben, az amszterdami szerződéssel létrejött az EU-ban a közös biztonság, a szabadság és a jog érvényesülésén alapuló térség.

1999-ben nyilvánvalóvá vált, hogy a tagországoknak kölcsönösen el kell ismerniük egymás bírósági döntéseit, ahhoz, hogy egy valós európai igazságszolgáltatás létrejöhessen. Ebben az évben jött létre az EuroJust, amely az EU tagországainak államfői és ügyészei közötti együttműködés.

A másik fontos lépés az európai elfogatási parancs létrehozása volt, amelyet először 2011 őszi mutattak be, hogy a terrorizmus ellen összefogva, egymás kölcsönös elismerésével és közreműködésével telessenek, tehát bármely EU-s országban hozott bírósági döntés érvényes a többi EU-s országban is. Ez tehát azt jelenti, hogy mindenféle politikai beavatkozás nélkül egy bűnözőt le lehessen tartóztatni bármely EU-s országban, függetlenül attól, hogy melyik tagországban követte el a bűntettet és hozták meg ezt a döntést. Csak is jogi alapjai vannak, politika nélkül.

A lisszaboni szerződés egy másik fontos lépés volt, hogy közelebb kerüljünk az európai igazságszolgáltatáshoz.

Melyek a következő lépések?

Először is, az EU-nak gyakorlatba kell ültetnie az eddig csak elméletben létező intézkedéseket. Minden országnak megvan a maga igazságügyi rendszere, amelynek 3 fő kitételnek kell eleget tennie az összehangolás érdekében:

1. Azonos alapvető demokratikus értékek. A lisszaboni szerződés kartája tartalmazza az alapvető jogokat, de a fent említett probléma még mindig akadálynak bizonyul.

2. Garantálni kell minden állampolgár számára jogainak tiszteletét és olyan eljárásokat létrehozni, amelyek az alapvető értékeket védik. Ennek érdekében kell a tagországoknak összehangolniuk igazságügyi rendszerüket, de ez nem jelent teljes egybeolvadást.

3. A harmadik kitétel az, hogy mindenkinek el kell ismerni a másik ország bírának hozzáértését, képzettségét és azt, hogy nem korruptak. Ez kivitelezhető, ugyanis Európa szerte kiemelkedő a jog oktatása az egyetemeken. Létre kell hozni egy intézményt és egy etikai kódexet.

Zárszó

Robert Badinter szerint az elkövetkező években el kell, hogy érjük ezt a szintű kölcsönös bizalmat és tiszteletet az EU iránt, és elkezdhessünk igazságügyi testületeket létrehozni. Ezek 10-12 tagország szakembereiből állnának, és rendszeresen üléseznének. Mindezek által hatékonyabban küzdhetünk a jövőben a bűnözés ellen az európai igazságszolgáltatás alapelveit alkalmazva..

*

dke@southeast-europe.org
<http://www.southeast-europe.org>

© DKE 2011.

Kedves kutató! Ha munkájában erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön nekünk erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke@southeast-europe.org címre.

A tanulmányt a következőképpen idézze:

Kranczicki Anna - Surányi Csaba: Útban az európai igazságszolgáltatás felé. *Robert Badinter előadása a Közép-Európai Egyetemen. Délkelet Európa – South-East Europe International Relations Quarterly*, Vol. 2. No. 3. (2011 ősz) 3 o. Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő.*